

Στον αστερισμό της αριστερής μελαγχολίας

2. Πώς μπορεί μια λογοτεχνία να έχει διεθνή απήχηση;

Τώρα που στην εποχή μας παγκοσμιοποιήθηκε και η λογοτεχνία, έχουν αυξηθεί οι μεταφράσεις της ελληνόγλωσσης λογοτεχνίας σε ξένες γλώσσες. Διαβάζουμε τακτικά για νέες δημοσιεύσεις ή εκδόσεις σε όλο και περισσότερες χώρες. Όμως αυτή η παγκόσμια διάδοση δεν έχει βγάλει τη λογοτεχνία μας από την ατυχή απομόνωση όπου λειτουργεί από τη δεκαετία του 1980. Όσο και να πληθαίνουν οι μεταφράσεις, η ελληνική ποίηση και πεζογραφία εξακολουθούν να απουσιάζουν (<https://poetrypiano.wordpress.com/2016/09/17/the-absence-of-the-greek-novel-from-world-literature/>), από ανθολογίες, ιστορίες και εισαγωγές κάθε τάσης και σχολής της παγκόσμιας λογοτεχνίας. Προφανώς μεταφράζονται αλλά δεν διαβάζονται.

Ο λόγος είναι απλός. Οι μεταφρασμένοι λογοτέχνες μας δεν γίνονται αντικείμενο κριτικής, ανάλυσης, σύγκρισης, ανθολόγησης ή βράβευσης. Οι μεταφράσεις πέφτουν στο κενό και γρήγορα ξεχνιούνται, ακόμα κι όταν εντάσσονται σε νεοελληνικές σειρές. Έχετε προσέξει ότι οι συγγραφείς μας πληροφορούν για όλες τις μεταφράσεις τους αλλά σχεδόν ποτέ για τη υποδοχή των μεταφράσεων; Ότι δεν αναφέρουν αν οι μεταφράσεις τους κρίθηκαν, συζητήθηκαν, αναγνωρίστηκαν, αξιοποιήθηκαν; Δεν το αναφέρουν διότι η πρόσληψή τους στις ξένες γλώσσες είναι περιορισμένη και βραχύβια.

Ενώ το ελλαδικό ενδιαφέρον για την παγκόσμια προβολή της λογοτεχνίας μας παραμένει υψηλό, ατυχώς η μόνη ανάγκη που συζητείται είναι η αύξηση των μεταφράσεων. Κανείς δεν συζητά την τύχη των μεταφράσεων και το περιορισμένο βεληνεκές τους. Κι όμως είναι απογοητευτικό πως οι πολυάριθμες μεταφράσεις δεν έβαλαν τους συγγραφείς μας στον Αναγεννησιακό, Ρομαντικό, Ρεαλιστικό, Μοντερνιστικό, Φεμινιστικό ή οιοδήποτε άλλο κανόνα αφού δεν αξιολογήθηκαν, δεν ερμηνεύτηκαν, δεν διδάχτηκαν. Σχεδόν ξεχάστηκαν ακόμα και οι πολύ-μεταφρασμένοι Καζαντζάκης, Βασιλικός, Ελύτης και Ρίτσος επειδή οι μεταγλωττίσεις τους δεν παρήγαγαν κριτική σκέψη ούτε νέο λογοτεχνικό έργο.

Δε χρειαζόμαστε λοιπόν περισσότερες μεταφράσεις αλλά αποδοτικότερες. Αν το μεταφρασμένο ελληνόγλωσσο λογοτέχνημα δεν περιληφθεί στο λογοτεχνικό ένθετο της ξένης εφημερίδας, στο review of books, στο αφιέρωμα, στο συνέδριο, στο ανθολόγιο, στο διδακτικό εγχειρίδιο, η μετάφρασή του δεν σημαίνει σχεδόν τίποτε. Όσο δεν συμμετέχει σε λογοτεχνικές συζητήσεις, ανταλλαγές, δραστηριότητες και μελέτες, παραμένει βουβό και άγνωστο. Όσοι ενδιαφέρονται για τη διεθνή απήχηση της ελληνικής λογοτεχνίας θα πρέπει να φροντίσουν όχι απλώς για τη μετάφρασή της αλλά για την ευρεία διάδοσή της στο παγκόσμιο λογοτεχνικό στερέωμα (<https://poetrypiano.wordpress.com/2015/01/06/the-place-of-greek-literature-in-the-world-republic-of-letters/>). Από μόνη της η μετάφραση δεν λειτουργεί και δεν αξίζει σχεδόν τίποτε.